

Саша Радојчић

О ОНОМЕ ШТО ЧИНИМ

Начин на који разумем поезију коју пишем, и посебно садржај тог разумевања, мењали су се следећи нит коју бих можда могао да опишем. Крајем осамдесетих, док сам писао песме које ће потом постати *Камерна музика*, мислио сам да пишем, и хтео да пишем, песме које ће у првом реду бити текстови и односити се према другим текстовима. Емпиријски импулс видео сам као нужно зло и трудио се да песму очистим до тачке када ће моћи да делује као апстракција.

Али говор ипак упућује на нешто што више није говор; затворена у својој свести, субјективност ипак хоће да изађе, да потраје у свету ствари, у недоказивом, али извесном свету који је оквир сваког живота. *Животи и свети* и њихово одношење – то је кључ за „Америку” и песме које окружују ту поему. Песма се одвија у говору, да, али говор мора да положи рачун о својим разлозима. Сада смем да говорим о души, смем да будем патетичан и наиван, чак: треба да будем такав.

Разуме се да су на промену става утицале и промене у условима заједничког живота, губитак земље у којој сам рођен, велике патње народа којем припадам рођењем и језиком, болно сналажење и лугање (егзистенцијално, професионално, морално, посебно морално) у једном новом свету. Дobar део песама „Четврти” говори управо о томе – полазећи од једног става који би смео да се назове новом наивношћу. Али наивношћу која поседује историју, наивношћу која је свесна незалечиве раздвојености света и живота са једне, и субјективности са друге стране. Тај понор се (можда) премошћује у ретким хијерофанијским тренуцима, када субјективност стиче чисту евиденцију, или се не стиче никада; али песник може обе ове могућности да узме за мотив.

Не бих желео да се формула о свету и животу схвати поједностављено. На пример, трешња из песме „Држећи се онога што није” заиста је постојала, и жена коју волим заиста се, пре десетак или петнаестак година, пела на то дрво и смејала се из крошње. Стабло смо заиста посекали једне зиме. А постојала је и грлица која је, сва излудела, кружила и скакала око свог гнезда на грани једног другог обореног дрвета у истом дворишту. Субјективност одговорна на песму, сажела је ова два призора у један, и као компензацију подвојила себе на лик који говори и лик којем се говори. Још мало рада на техничким решењима и песма је ту (у ствари, требало ми је три-четири године и најмање десетак верзија да бих дошао до њеног садашњег стања). У песми је свет, и ту је живот – а избегнуто је веристичко свођење.

Мислим да је за поезију веома важно да достигне стање у којем ће моћи да каже нешто истинито и важно, да то у језичком погледу буде веома једноставно, али да поседује дугу историју којој ће овде-онде бити дато да се назре. Са том амбицијом пишем песме за збирку која ће се звати *Елегије – Ноктурна – Епиде*. Из те будуће књиге у овом избору је једна песма.

СЕЋАЊЕ НА СТВАРИ

натраг. онима које су кренуле
својим током и за чије поштење
више нико не присеже. просипати
соли, из ока, главе, по њиховим

траговима – постоје ли завети
узвишенији од тога? натраг. јер
њиве су поново заоране. јер има
светлости у ваздуху, недодирнуте

алаткама. никада не престаше
да буду наше, ствари, што смо
их знали само по мирисима и

краљевским бојама одора, на
траг. јер ми смо оно изгубљено
и наш ће бити повратак.

ИЗЛАЗАК

најпре ће облаци
и киша ће
засенити варљиву јасноћу,
сунце, истину. затим ће
пасти снег, заборав
преко светске правде.
биће хладно и
мирисно.
и тада ћу изаћи.

видим: над једном страном дворишта
раскриљени лабуд. над другом
мачоносац и пас.
уздрано, савршенство слика
слободних од нашег говора,
пахуља тераних ветром.
дивно савршенство! – а мења се
распоред и лик који творе,
очи света,
равнодушне.

ПОХВАЛА (ПРАВЕ СТВАРИ)

и ево, закорачујем у мрак,
као у језик, брзопотезни би рекли,
као у вечност, у ствари,
то је сасвим обичан, прави мрак,
опипљив, мрак народа мог.

свагдашњи, мрак оних који су посрнули,
безнадни мрак. прави је мрак,
дакле, у који закорачујем, и хук
над главом прави је. не долази
од авети, нити духа, тај хук

бића с кљуном и перјем,
залуталог у град. све је стварно,
мрак и хук, и кораци којима ступам.
прави је мрак, и киша која почне
биће права киша. падаће истинским

капима и сливати се низ мрак,
низ векове који различито трају.
спираће, у мраку, та истинска киша,
уз хук, трагове наших нестварних живота,
и прави талог ће се слити под корак.

ALL YOU NEED IS LOVE

ноћ је пала на град и не пролази.
звездице бућкају као аласи
заробљени у сопственим причама.
лето је, и густ ваздух разблажује
господ дахом лакшим од реченице.

описа доста, вели моја драга
и затвара окна с улице. речи
помажу и не помажу, велик је

свет који знамо и још већи онај
непознат. заборави, дођи: вели.

кротак као облак троми прилазим.
напољу, чујем, померио се лист.
из далека зову цврчци, мириси,
лавеж, тресак вагона на станици –
све оста са оне стране прозора,

пуко могуће, никаква сигурност.
ван границе собе, језика, тела,
тај страхотан скок у туђе и стране
што га свагда чинимо. опсенари
који свој ум и чула опчињују.

– али дођи, лековит је заборав.
сумња је само један, а ти можеш
пожелети други вид поуздања.
на темеље, већ скелу што у празном
опстоји. љубав је све што ти треба.

ТРАКТАТ О СУЗИ

јутро је јутро, град је град.
ствари су оно што јесу. говорим
о звуку сирене ватрогасних кола.

о сјају челичних делова.
о мирису руже у вази на столу,
и кажем „ружа“, и кажем „сто“,

не мислећи на име нити на суштине
скривене иза ствари. посматрам сузу
која се суши на образу дечака.

камичак у башти. дрворед. јутро, како
прекорачује кућу с дворишне стране
и ћутке одлази низ улицу.

ИЗНУТРА НЕШТО

град је шкољка:
вечерима с кишом
воња на празну љуштуру.
у врело поподне је гњио
и мек. зором,
док је још раван и гладак,
као пучина или жало,
прићеш ли сасвим близу –

чућеш како изнутра нешто
дозива, клопара,
час налик таласу,
час великој бродској турбини
која гура витак облик
и сече те исте таласе.

РАСТРГНУТИ ДИОНИС

више пута сам умирао до сада
и оживљавао друкчији и тврђи.
сваки пут сам губио понешто важно

од природе човека и бога и стицао
одличја стене. вековима се претварам
у кип, у симбол у храму, украс

будућих нараштаја, скамењујем се,
полако, као што планине зру и
троше се, као што море стари и,

губећи златан сјај, постаје плаво.
златна су само још села на морским обалама
и деца на жалу која ће ми одбити нос

и уши, поломити удове, у име једног
другог бога, који сваки пут кад умре
све више постаје камен а све мање жртва.

сместиће нас једном заједно, два тужна
и уморна мраморна лика, у блиске одаје,
где ћемо се без иједног звука дозивати

и гледати како нови бог и нови човек
сваког тренутка умиру и оживљавају,
све док не почну да се рађају мртви

и стегнути у хладан камен. тада ћемо
последњи пут изаћи из преостале труни
живота и смрт више неће бити потребна.

ДРЖЕЋИ СЕ ОНОГА ШТО НИЈЕ

рецимо њо Рисџовићу

овде се уздизала трешња јаких грана
на које су се пентрале девојке, не сасвим лепе,
без стида се смејући својим глатким коленима.

стабло посекосмо зимус, у ведар дан, бучни
и црвени у лицу од мраза и пијанства,
грубо се шалећи, из хладне земље ишчупасмо пањ.

знам да ти, док с новим летом друга стабла зру,
тешко одвраћаш поглед од књига, не баш тај
спорни мир, али прени се и ипак смотри –

птицу која кружи над оном бившом крошњом
и свија у њој своје имагинарно гнездо,
као и нас што се башкаримо у замишљеном хладу

и као да чујемо смех девојака.

МОЈ СИН ЧИТА

и не примећује
како сунце смењује вишедневну кишу,
како ваздух постаје топао и тежак,

како пролеће узмиче пред летом,

мој син чита и не примећује
метеж, не види никога, ништа не види,
ни пчелу која му је слетела на колено,

ни оца мог који седи крај унука,
замишљен у неку своју мисао,
загледан у неку своју непостојећу тачку,

мој син, траг моје душе, чита,
и не примећује ни звуке ни мирисе,
ни промене боја на обичним стварима,

не види ни мене, поносног и неспокојног,
јер знам: он чита и живот ће проћи крај њега
као што ево пролази крај мене,

који сам проживео више књига но дана,

мој син чита и не тичу га се годишња доба,
мршти се, задубљен у путовање,
и каже ми, не сасвим тамо, не сасвим овде,

каже ми као да одговара на моје питање,
каже ми гласним и мирним гласом,
и не дижући поглед са слова, жедан сам, тата,

тако сам жедан.

ИЗ „ПРИМОРСКИХ ЕТИДА”

2.

из оваких, не, из трипут
већих галаса изашла је
једном афродита, из пене.

но, чак и на старом жалу,
с песком меким као снег,
она је могла одерати колена,

огребати раме, могла је изаћи
коса пуних морске траве
и од ветра најежена, да,

свакако дрхтећи, могла је.